

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมการสื่อสารและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอยู่ร่วมกันระหว่างผู้ติดเชื้อเอดส์ในระยะที่ไม่มีอาการกับครอบครัวนี้ ได้ใช้วิธีการศึกษา 3 วิธีใหญ่ๆ คือ

1. การสัมภาษณ์แบบลึก โดยสัมภาษณ์บุคคล 2 กลุ่ม คือ
  - 1.1 ผู้ติดเชื้อเอดส์ในระยะที่ไม่แสดงอาการ
  - 1.2 ครอบครัวผู้ติดเชื้อ (เฉพาะรายที่ยินยอมให้สัมภาษณ์)
2. การใช้ข้อมูลเอกสารและการบอกเล่าของบุคลากรสาธารณสุข ได้แก่ การศึกษาจากบันทึกของผู้ติดเชื้อ การบอกเล่าของนักสังคมสงเคราะห์และบุคคลใกล้ชิด เป็นต้น
3. การสังเกตจากอากัปกิริยา ลักษณะท่าทางของผู้ติดเชื้อเอดส์ และการปฏิบัติตัวต่อคนใกล้ชิด

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. แนวคำถาม แบบ Non-structured interview guidelines สำหรับใช้ในการสัมภาษณ์ โดยมีแนวคำถามกว้างๆ ดังนี้

- 1.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ติดเชื้อเอดส์
  - เพศ อายุ การศึกษา ปัจจัยเสี่ยง
  - พื้นฐานของครอบครัว
  - สภาพการทำงานและรายได้
  - ชีวิตสมรส

- 1.2 ความเป็นมาของการติดเชื้อ
  - สาเหตุที่ตรวจเลือด
  - บุคคลที่รับรู้ผลการตรวจเลือด
  - การยอมรับสภาพว่าติดเชื้อเอดส์

- พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ เช่น การขายยาเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ ฯลฯ

- 1.3 พฤติกรรมการป้องกันการแพร่เชื้อ
- 1.4 พฤติกรรมการสื่อสารของผู้ติดเชื้อเอดส์กับบุคคลในครอบครัว
- 1.5 พฤติกรรมสังคมของผู้ติดเชื้อ
2. แบบสอบถามพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทั่วไป
3. แบบทดสอบความรู้เรื่องโรคเอดส์

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างแนวคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากขอบเขตของการวิจัย ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องการทราบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้

ส่วนแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทั่วไป และแบบทดสอบความรู้ในเรื่องโรคเอดส์นั้น ได้รับมาจากแบบสอบถามของกาญจณี หวังภิระ อำนวย ในการวิจัยเรื่องการเปิดรับข่าวสารกับความรู้และการป้องกันโรคเอดส์ ในหญิงอาชีพพิเศษ และชายรักร่วมเพศในเขตกรุงเทพมหานคร และแบบสอบถามของกองสุศึกษา กระทรวงสาธารณสุข ในการสำรวจเรื่องความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข

ประชากร

ประชากรได้แก่ ผู้ติดเชื้อเอดส์ในระยะที่ไม่มีอาการ ทั้งในรายที่มีบุคคลใดบุคคลหนึ่งในครอบครัวทราบว่าติดเชื้อ และในรายที่ไม่มีบุคคลใดในครอบครัวทราบ จำนวนทั้งสิ้น 15 ราย โดยแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ตามปัจจัยเสี่ยงในการติดเชื้อ คือ

1. ผู้ติดเชื้อเอดส์ที่มีปัจจัยเสี่ยงจากการขายยาเสพติดชนิดฉีดเข้าเส้น จำนวน 7 ราย ทั้งหมดนี้เป็นคนไข้ในคลินิกยาเสพติดของโรงพยาบาลพระนั่งเกล้า จ.นนทบุรี

2. ผู้ติดเชื้อเอดส์ที่มีปัจจัยเสี่ยงจากการมีเพศสัมพันธ์ จำนวน 7 ราย เป็นชายรักต่างเพศ 2 ราย ชายรักรวมเพศ 3 ราย ชายรักสองเพศ 1 ราย และหญิงบริการ 1 ราย ส่วนใหญ่เป็นคนใช้นอกของโรงพยาบาลบางรัก ที่เหลือเป็นคนใช้ของโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ และโรงพยาบาลบาราคนราศูร
3. ผู้ติดเชื้อเอดส์ที่มีปัจจัยเสี่ยงจากการรับเลือด จำนวน 1 ราย เป็นคนใช้ภายในของโรงพยาบาลบาราคนราศูร

เกณฑ์และขั้นตอนการเลือกประชากร

1. เลือกจากทะเบียนรายชื่อผู้ติดเชื้อเอดส์ของโรงพยาบาล
  2. นักสังคมสงเคราะห์ให้ข้อมูลเบื้องต้นของแต่ละคน
  3. เลือกเฉพาะผู้ที่ยินยอมให้สัมภาษณ์และให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล
- หลังจากที่ได้พบปะและพูดคุยกันในรอบแรก

ทั้งนี้โดยให้ครอบคลุมทั้งในรายที่มีบุคคลใดบุคคลหนึ่งในครอบครัวทราบ และในรายที่ไม่มีผู้ใดในครอบครัวทราบ แต่เนื่องจากผู้ติดเชื้อโดยทั่วไปส่วนใหญ่ไม่ได้บอกให้ครอบครัวทราบ ดังนั้นประชากรส่วนใหญ่จึงเป็นผู้ติดเชื้อที่ครอบครัวไม่ทราบว่าติดเชื้อ มีเพียง 5 รายเท่านั้นที่ครอบครัวทราบว่าติดเชื้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลประชากรกลุ่มที่ติดยาเสพติดนั้น นักสังคมสงเคราะห์ที่โรงพยาบาลพระนั่งเกล้า จ.นนทบุรี ได้เป็นผู้นัดหมายคนไข้ให้ตามรายชื่อที่ตกลงกันไว้ วันละ 1 คน ในกรณีที่เป็นคนโสด ส่วนผู้ที่แต่งงานแล้วก็จะนัดให้พาคู่สมรสมาด้วย จากนั้นก็จะแนะนำบุคคลเหล่านั้นให้รู้จักกับผู้วิจัยในสถานภาพที่แท้จริง โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ตามกรอบที่วางไว้ และให้ทำแบบสอบถาม พร้อมกับอาศัยการสังเกตร่วมด้วย ทั้งหมดนั้นอาศัยโรงพยาบาลเป็นสถานที่ในการศึกษา

โดยแต่ละรายจะใช้เวลาในการพูดคุยและสัมภาษณ์เจาะลึกไม่ต่ำกว่า 3 ชั่วโมง จากนั้นเมื่อเวลาผ่านไปประมาณ 2-3 อาทิตย์ ผู้วิจัยก็จะนัดพบกับกลุ่มประชากรที่ศึกษาอีกครั้ง 3-4 ครั้ง เพื่อสัมภาษณ์เพิ่มเติม และติดตามความเคลื่อนไหว

ทั้งในแง่อารมณ์ความรู้สึก ปัญหาที่ค้างคาอยู่ในใจของแต่ละคน ตลอดจนการใช้ยา-
เสพติด ส่วนสถานที่ที่ใช้ในการศึกษารอบหลังนี้ บางรายใช้ที่บ้านของประชากร
บางรายใช้สถานที่ภายในโรงพยาบาล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของแต่ละคน

ส่วนผู้ติดเชื้อที่เป็นคนไข้ในของโรงพยาบาลบาราคนราตุร ซึ่งเป็นชาย
รักร่วมเพศ และผู้ติดเชื้อจากการรับเลือดนั้น ผู้วิจัยได้เข้าไปหาความรู้จักด้วยตัว
เอง โดยการเปิดเผยสถานภาพที่แท้จริง ทั้งนี้โดยได้รับการยินยอมจากผู้รับผิดชอบ
ของโรงพยาบาล จากนั้นจึงหมั้นไปเยี่ยมไข้ และศึกษาตามวิธีการที่กล่าวไว้ข้างต้น

สำหรับผู้ติดเชื้อเอดส์อีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีปัจจัยเสี่ยงจากการมีเพศสัมพันธ์
ส่วนใหญ่มักเป็นคนไข้ในของโรงพยาบาลบางรักที่มารักษาอาการและโรคต่างๆ ที่เกิด
จากการมีเพศสัมพันธ์ ผู้วิจัยเข้าหาคนกลุ่มนี้ผ่านทางนักสังคมสงเคราะห์ของโรงพยาบาล
โดยมิได้เปิดเผยสถานภาพที่แท้จริงของตัวเองต่อกลุ่มประชากร หากอาศัยบทบาทการ
เป็นนักสังคมสงเคราะห์คนหนึ่งของโรงพยาบาล ด้วยเกรงว่าคนกลุ่มนี้อาจจะขลาด
และอายเกินกว่าที่จะบอกเล่าความเป็นจริงต่างๆ เมื่อต้องถามอย่างเจาะลึก โดยเฉพาะ
ในเรื่องเพศสัมพันธ์ ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของผู้วิจัยสำหรับประชากรกลุ่มนี้จึงเป็น
ผู้ให้คำปรึกษาในเรื่องโรคเอดส์ โดยเริ่มตั้งแต่การบอกผลการตรวจเลือดแก่ผู้ติดเชื้อ
ตลอดจนให้คำแนะนำในการดูแลรักษาตัวเอง และป้องกันการแพร่เชื้อ พร้อมกันนั้น
ผู้วิจัยก็ได้พูดคุยและสัมภาษณ์ตามกรอบการศึกษาด้วย โดยผนวกเป็นเนื้อเดียวกับการ
ให้คำปรึกษา

นอกจากนั้นแล้ว ผู้วิจัยยังได้ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาในเรื่องการป้อง
กันการติดเชื้อและการอยู่ร่วมกับครอบครัวให้แก่ผู้ติดเชื้อเอดส์รายอื่นๆ นอกเหนือจาก
กลุ่มประชากรที่ศึกษาอีกประมาณ 15-20 ราย ตลอดจนซักถามพูดคุยตามประเด็นของ
การวิจัยกับผู้ติดเชื้อดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้เห็นความเข้าใจเกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึก
ทัศนคติ โดยทั่วไปของผู้ติดเชื้อ ในขณะที่จะเริ่มทำการศึกษา และระหว่างการศึกษา

ผู้วิจัยเริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 23 พฤศจิกายน 2532 จนถึง 14 กุมภาพันธ์
2533 โดยใช้การบันทึกเทป (ยกเว้นกรณีที่โรงพยาบาลบางรัก) และได้ทำบันทึกสิ่ง
ที่ได้ศึกษามาด้วยการเขียนรายงานเป็นรายๆ ไปในลักษณะวันต่อวัน เพื่อรวบรวมเป็น
ข้อเท็จจริงไว้ทำการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยเริ่มด้วยการจัดระบบข้อมูลของแต่ละกรณีศึกษาแยกประเภทตามขอบเขตของการศึกษาวิจัย จากนั้นจึงนำข้อมูลของทุกกรณีศึกษามารวมกันตามประเภท แล้วหาข้อสรุปหรือแยกแยะให้เห็นภาพรวม ตลอดจนจุดเด่นจุดด้อย เพื่อใช้อธิบายและตีความตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. เรื่องพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ วัดจากแบบสอบถามพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ สำหรับความบ่อยในการเปิดรับข่าวสารทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์รายวัน นิตยสาร วีดีโอ และสื่อสิ่งพิมพ์ จะวัดด้วยคำถามปกติว่ามีการเปิดรับข่าวสารทางสื่อดังกล่าวหรือไม่ และตามด้วยคำถามเกี่ยวกับความบ่อยเพียงใดในการเปิดรับข่าวสารใน 1 สัปดาห์

ส่วนความบ่อยในการเปิดรับข่าวสารทางภาพยนตร์ จะวัดด้วยคำถามว่าปกติมีการดูภาพยนตร์หรือไม่ และตามด้วยคำถามว่าดูบ่อยเพียงใด

จากนั้นจึงรายงานเป็นความเรียงแสดงการเปิดรับข่าวสารของคนส่วนใหญ่

2. เรื่องความรู้โรคเอดส์ วัดจากคำถามทั้งหมด 19 ข้อ ซึ่งให้กาเครื่องหมายถูกหรือผิด ถ้าตอบถูกจะได้ 1 คะแนน ในแบบทดสอบความรู้นี้มีคะแนนเต็ม 19 คะแนน

หมายเหตุ : รายชื่อประชากรที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์ เป็นชื่อสมมติทั้งสิ้น